EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 5. 2023
COM(2023) 613 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2023

{SWD(2023) 613 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2023

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241[3], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra prispieva k obnove hospodárstva, sociálnemu zotaveniu a k vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bol aktualizovaný 30. júna 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

---

1 Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

2 Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.

3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(2) Komisia 22. novembra 2022 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2023[4], čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2023. Európska rada 23. marca 2023 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 22. novembra 2022 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2023, v ktorej Cyprus určila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia zároveň prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Cypru na rok 2023. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Rada prijala 16. mája 2023, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2023, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 13. marca 2023.

(3) Hoci hospodárstva EÚ vykazujú pozoruhodnú odolnosť, geopolitický kontext má na ne naďalej negatívny vplyv. Keďže EÚ odhodlane stojí po boku Ukrajiny, program hospodárskej a sociálnej politiky EÚ sa zameriava na zmierňovanie negatívneho vplyvu energetických šokov v krátkodobom horizonte, a to tak v prípade zraniteľných domácností, ako aj v prípade spoločností, pričom sa zároveň snaží nepoľavovať v úsilí o dosiahnutie zelenej a digitálnej transformácie, podpore udržateľného a inkluzívneho rastu, zabezpečovaní makroekonomickej stability a zvyšovaní odolnosti v strednodobom horizonte. Zároveň sa intenzívne zameriava aj na zvyšovanie konkurencieschopnosti a produktivity EÚ.

(4) Komisia 1. februára 2023 vydala oznámenie o *Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti*[5], ktorý má posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ a podporiť rýchly prechod ku klimatickej neutralite. Plán je doplnkom k úsiliu prebiehajúcemu v rámci Európskej zelenej dohody a plánu REPowerEU. Jeho cieľom je poskytnúť priaznivejšie prostredie na zvyšovanie výrobnej kapacity EÚ pre emisne neutrálne technológie a výrobky, ktoré sú potrebné na splnenie ambicióznych cieľov EÚ v oblasti klímy, a zároveň zabezpečiť prístup k relevantným kritickým surovinám, a to aj diverzifikáciou získavania zdrojov, riadnym využívaním geologických zdrojov v členských štátoch a maximalizáciou miery recyklácie surovín. Plán spočíva na štyroch pilieroch, ktorými sú predvídateľné a zjednodušené regulačné prostredie, urýchľovanie prístupu k finančným prostriedkom, zlepšovanie zručností a otvorený obchod v záujme vybudovania odolnejších dodávateľských reťazcov. Komisia 16. marca 2023 vydala aj oznámenie s názvom *Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030*[6], ktorého štruktúra je založená na deviatich vzájomne sa posilňujúcich faktoroch s cieľom dopracovať sa k regulačnému rámcu, ktorý by povzbudzoval rast. V oznámení sa stanovujú politické priority zamerané na aktívne zabezpečovanie štrukturálnych zlepšení, dobre cielených investícií a regulačných opatrení pre dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Ďalej uvedené odporúčania pomáhajú riešiť tieto priority.

(5) V roku 2023 pokračuje európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík vo svojom vývoji, kopírujúc pri tom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020 a 2022 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(6) Cieľom nariadenia o pláne REPowerEU[7], ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je čo najskôr ukončiť závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Prispeje sa tým k energetickej bezpečnosti a diverzifikácii dodávok energie do EÚ a zároveň sa zvýši miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Nariadenie umožňuje členským štátom pridať do svojich národných plánov obnovy a odolnosti novú kapitolu venovanú REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU. Pomôžu aj posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ, ako sa uvádza v Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti, a prispejú k plneniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny týkajúcich sa energetiky, ktoré boli pre členské štáty vydané v roku 2022 a prípadne v roku 2023. Nariadením o pláne REPowerEU sa zavádza nová kategória nenávratnej finančnej podpory, ktorú majú členské štáty k dispozícii na financovanie nových reforiem a investícií súvisiacich s energetikou v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti.

(7) Komisia 8. marca 2023 prijala oznámenie, ktoré obsahuje usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2024. Jeho cieľom je podporiť členské štáty pri vypracúvaní programov stability, resp. konvergenčných programov, a tým posilniť koordináciu politík[8]. Komisia pripomenula, že všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu sa koncom roka 2023 deaktivuje. Vyzvala na prijatie fiškálnych politík v rokoch 2023 – 2024, ktoré zabezpečia strednodobú udržateľnosť dlhovej služby a zároveň udržateľným spôsobom zvýšia potenciálny rast. Členské štáty boli vyzvané, aby vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch na rok 2023 stanovili, ako vo svojich fiškálnych plánoch zabezpečia dodržiavanie referenčnej hodnoty pre deficit na úrovni 3 % HDP, ako aj realistické a nepretržité znižovanie dlhu, resp. jeho udržanie na obozretnej úrovni v strednodobom horizonte. Komisia vyzvala členské štáty, aby postupne zrušili vnútroštátne fiškálne opatrenia zavedené na ochranu domácností a podnikov pred energetickým cenovým šokom, pričom začnú najmenej cielenými opatreniami. Zároveň uviedla, že ak by v dôsledku obnovených tlakov na ceny energie bolo potrebné predĺžiť podporné opatrenia, členské štáty by takéto opatrenia mali zacieliť na zraniteľné domácnosti a podniky oveľa lepšie než v minulosti. Komisia navrhla, aby fiškálne odporúčania boli kvantifikované a diferencované a aby boli formulované na základe čistých primárnych výdavkov, ako to navrhuje vo svojom oznámení o usmerneniach pre reformu rámca správy hospodárskych záležitostí EÚ[9]. Odporučila, aby všetky členské štáty pokračovali v ochrane investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečili účinné

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

využívanie finančných prostriedkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, a to najmä v prospech cieľov zelenej a digitálnej transformácie a odolnosti. Komisia uviedla, že navrhne Rade, aby na jar 2024 začala postupy pri nadmernom deficite, a to na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023 v súlade so súčasnými právnymi ustanoveniami.

(8) Komisia 26. apríla 2023 predložila legislatívne návrhy na zavedenie komplexnej reformy pravidiel EÚ týkajúcich sa správy hospodárskych záležitostí. Hlavným cieľom návrhov je posilniť udržateľnosť verejného dlhu a podporiť udržateľný a inkluzívny rast vo všetkých členských štátoch prostredníctvom reforiem a investícií. Tieto návrhy majú členským štátom poskytnúť väčšiu kontrolu nad tým, ako koncipujú svoje strednodobé plány, pričom zavádzajú prísnejší režim presadzovania pravidiel s cieľom zabezpečiť, aby členské štáty plnili záväzky, ktoré prijali vo svojich strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch. Cieľom je dokončiť túto legislatívnu prácu v roku 2023.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Cyprus predložil Komisii 17. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 28. júla 2021 prijala rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Cypru[10]. Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Cyprus uspokojivo splnil príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Cyprus predložil 9. mája 2023 svoj národný program reforiem na rok 2023 a 2. mája 2023 svoj program stability na rok 2023 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2023 zohľadňujú aj polročné správy Cypru o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 24. mája 2023 uverejnila správu o Cypre na rok 2023[11]. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Cyprus dosiahol pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2022, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Cypru. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Cypru pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Cyprom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 24. mája 2023[12]. Dospela

[10] Vykonávacie rozhodnutie Rady z 28. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Cypru (ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 613 final.

[12] SWD(2023) 635 final.

k záveru, že na Cypre existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta týkajúce sa súkromného, verejného a zahraničného dlhu sa celkovo zmiernili, ale naďalej vyvolávajú obavy. Najmä vysoké dlhy vrátane nesplácaných úverov sa výrazne znížili a očakáva sa, že sa budú naďalej znižovať, zatiaľ čo deficit bežného účtu zostáva problémom. Súkromný dlh klesá od roku 2015, s výnimkou roku 2020 v kontexte krízy COVID-19, a očakáva sa, že tento a budúci rok bude naďalej klesať podporený rastom nominálneho HDP. Vyššie úrokové sadzby by však mohli vyvíjať tlak na dlhovú službu, keďže prevládajú úvery s pohyblivou úrokovou sadzbou. Na objemy súkromného a zahraničného dlhu má vplyv prítomnosť účelovo vytvorených subjektov na Cypre, ktoré zvyšujú úrovne dlhu, ale predstavujú len obmedzené riziká pre hospodárstvo. Objem nesplácaných úverov v držbe bánk sa v posledných rokoch veľmi výrazne znížil vďaka predaju nesplácaných úverov, odpisom, peňažným splátkam, náprave dlhu a výmenám dlhu za aktíva. Verejný dlh stabilne klesá. Klesol pod úroveň spred pandémie a očakáva sa, že v rokoch 2023 a 2024 sa bude ďalej znižovať. Veľký deficit bežného účtu sa v roku 2022 napriek oživeniu cestovného ruchu ešte zvýšil, čo odzrkadľuje silný domáci dopyt, ako aj vysoké ceny energie. Očakáva sa, že v tomto a budúcom roku mierne poklesne, ale zostane veľký. Politická reakcia bola priaznivá. Očakáva sa, že viaceré opatrenia zahrnuté do plánu obnovy a odolnosti pomôžu diverzifikovať hospodárstvo, podporiť rast vývozu a zmierniť nadmerné spoliehanie sa na dovoz ropy. Ako súčasť plánu obnovy a odolnosti bol v polovici roka 2022 prijatý balík pozmeňujúcich zákonov o spoločnostiach poskytujúcich úvery a správcoch úverov, ktorými sa zlepšuje ich pracovné prostredie a podporuje znižovanie objemu nesplácaných úverov. Odklady zaisťovania aktív sa vo februári tohto roku po viacerých predĺženiach ukončili: účinný rámec zaisťovania aktív je kľúčom k podnieteniu dlžníkov, aby realizovali reštrukturalizáciu úverov, k ďalšiemu znižovaniu objemu nesplácaných úverov v hospodárstve, znižovaniu zadlženosti súkromného sektora a posilňovaniu platobnej disciplíny.

(13) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat[13], sa saldo verejných financií Cypru zlepšilo z deficitu na úrovni 2,0 % HDP v roku 2021 na prebytok na úrovni 2,1 % HDP v roku 2022, zatiaľ čo verejný dlh klesol zo 101,2 % HDP na konci roku 2021 na 86,5 % HDP na konci roku 2022.

(14) Saldo verejných financií ovplyvnili opatrenia fiškálnej politiky prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. V roku 2022 takéto opatrenia znižujúce príjmy zahŕňali zníženie spotrebnej dane z palivových výrobkov (benzín a motorová nafta o 7 centov na liter a vykurovacie palivo o 5,37 centa na liter) pre všetkých spotrebiteľov a zníženie sadzby DPH zo spotreby elektriny pre domácnosti z 19 % na 9 % (spolu s ďalším znížením pre zraniteľné domácnosti na 5 %), zatiaľ čo takéto opatrenia zvyšujúce výdavky zahŕňali subvencovanie zvýšených sadzieb za elektrickú energiu, ktoré pokrývalo 50 % až 100 % zvýšenia. Na vykonávanie tohto subvencovania vláda poskytuje platby Cyperskému úradu pre elektrickú energiu, ktorý je v úplnom vlastníctve štátu. Komisia odhaduje, že čisté rozpočtové náklady na všetky tieto opatrenia v roku 2022 predstavovali 0,7 % HDP. Saldo verejných financií bolo ovplyvnené aj rozpočtovými nákladmi na dočasnú ochranu vysídlených osôb z Ukrajiny, ktoré sa v roku 2022 odhadujú na 0,1 % HDP. Odhadované náklady na dočasné núdzové opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19 zároveň klesli z 2,9 % HDP v roku 2021 na 0,3 % HDP v roku 2022.

[13] Eurostat – Euro ukazovatele 47/2023, 21. 4. 2023.

(15) Rada 18. júna 2021 odporučila, aby Cyprus[14] v roku 2022 zachoval podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachoval investície financované z vnútroštátnych zdrojov.

(16) Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky[15] v roku 2022 neutrálne, čo bolo vzhľadom na vysokú infláciu primerané. V súlade s odporúčaním Rady Cyprus naďalej podporoval obnovu investíciami, ktoré sa majú financovať z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ dosiahli v roku 2022 výšku 1,4 % HDP (1,6 % HDP v roku 2021). Zníženie výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v roku 2022 bolo spôsobené úvodnou fázou nového programového obdobia pre iné fondy EÚ. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov predstavovali reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,1 percentuálneho bodu[16]. Cyprus teda nezachoval investície financované z vnútroštátnych zdrojov, čo nie je v súlade s odporúčaním Rady. Rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) zároveň predstavoval neutrálny príspevok k zámerom fiškálnej politiky. Cyprus teda dostatočne kontroloval rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov.

(17) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v programe stability na rok 2023, je na rok 2023 optimistický a na nasledujúce obdobie realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2023 zvýši o 2,8 % a v roku 2024 o 3,0 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,3 % v roku 2023 a 2,7 % v roku 2024, najmä v dôsledku nižšieho príspevku domáceho dopytu k rastu.

(18) Vláda vo svojom programe stability na rok 2023 očakáva, že prebytok verejných financií sa nepatrne zníži z 2,1 % HDP v roku 2022 na 2,0 % HDP v roku 2023. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne z 86,5 % na konci roku 2022 na 81,1 % na konci roku 2023. V prognóze Komisie z jari 2023 sa na rok 2023 predpokladá prebytok verejných financií na úrovni 1,8 % HDP. To je v súlade s prebytkom, ktorý sa predpokladá v programe stability. V prognóze Komisie z jari 2023 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 80,4 % na konci roku 2023.

(19) Saldo verejných financií v roku 2023 budú podľa očakávaní naďalej ovplyvňovať fiškálne opatrenia prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. Patria medzi ne opatrenia z roku 2022, ktorých platnosť bola predĺžená (ide najmä o zníženie spotrebnej dane z palivových výrobkov pre všetkých spotrebiteľov a subvencovanie zvýšených sadzieb za elektrickú energiu). V prognóze Komisie z jari 2023 sa v roku 2023 predpokladajú čisté rozpočtové náklady na

---

[14] Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 58).

[15] Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení) okrem dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19, ale vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v porovnaní so strednodobým potenciálnym rastom. Podrobnejšie informácie sú uvedené v rámčeku 1 v tabuľkách týkajúcich sa fiškálnej štatistiky.

[16] Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov predstavovali expanzívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

podporné opatrenia na úrovni 0,4 % HDP[17]. Zdá sa, že väčšina opatrení v roku 2023 nie je zameraná na najzraniteľnejšie domácnosti alebo podniky, pričom mnohé z nich plne nevysielajú cenový signál na zníženie dopytu po energii a zvýšenie energetickej efektívnosti. V dôsledku toho sa v prognóze Komisie z jari 2023 výška cielených podporných opatrení, ktorú možno zohľadniť pri posudzovaní dodržiavania odporúčania na rok 2023, odhaduje na 0,0 % HDP v roku 2023 (v porovnaní s 0,1 % HDP v roku 2022).

(20) Rada 12. júla 2022 odporučila Cypru[18], aby prijal opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby bol v roku 2023 rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky[19], pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Cyprus by mal byť pripravený prispôsobiť bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Krajine bolo zároveň odporučené, aby zvýšila verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(21) V prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 vo všeobecnosti neutrálne (–0,1 % HDP), pričom v roku 2022 boli zámery fiškálnej politiky neutrálne (0,0 % HDP). Očakáva sa, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať neutrálny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,0 % HDP. To zahŕňa zníženie nákladov na cielené podporné opatrenia pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, o 0,1 % HDP. Možno teda konštatovať, že predpokladaný rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov je v súlade s odporúčaním Rady. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ majú v roku 2023 predstavovať 0,8 % HDP, zatiaľ čo investície financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,8 percentuálneho bodu[20]. Cyprus teda plánuje financovať dodatočné investície prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, pričom sa predpokladá, že zachová investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Krajina plánuje financovať verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a do energetickej bezpečnosti, ako je systém riadenia trhu pre cyperský trh s elektrinou, výstavba nových energeticky efektívnych budov vrátane nového zariadenia pre duševné choroby, zvýšenie energetickej efektívnosti škôl a zvýšenie bezpečnosti dodávok vody v regiónoch Nikózia a Larnaka prostredníctvom výstavby nádrže,

---

17 Tento údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

18 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2022 (Ú. v. EÚ C 334, 1.9.2022, s. 104).

19 Na základe prognózy Komisie z jari 2023 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP Cypru, ktorý sa používa na meranie zámerov fiškálnej politiky, v nominálnom vyjadrení odhaduje na 8,2 %.

20 Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

pričom tieto opatrenia sú čiastočne financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a z iných fondov EÚ.

(22) Podľa programu stability sa očakáva, že prebytok verejných financií sa v roku 2024 zvýši na úroveň 2,3 % HDP. V tomto zvýšení v roku 2024 sa odzrkadľuje najmä zvýšenie príspevkov na sociálne zabezpečenie od 1. januára 2024. V programe sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa koncom roka 2024 zníži na 72,9 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2023 predpokladá, že prebytok verejných financií bude v roku 2024 na úrovni 2,1 % HDP. To je v súlade s prebytkom, ktorý sa predpokladá v programe. V prognóze Komisie z jari 2023 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 72,5 % na konci roku 2024.

(23) V programe stability sa predpokladá postupné ukončenie všetkých podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024. Komisia takisto predpokladá úplné ukončenie podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024. Vychádza sa pritom z predpokladu, že ceny energie nezačnú opäť rásť.

(24) Cyprus v programe plánuje splniť strednodobý rozpočtový cieľ, ktorým je štrukturálne rozpočtové saldo na úrovni 0,0 % HDP, v roku 2023, a zachovať ho počas zvyšku programového obdobia. Na základe prognózy Komisie z jari 2023 sa predpokladá, že štrukturálne saldo dosiahne +0,9 % HDP v roku 2023 a +1,3 % HDP v roku 2024, čo je nad úrovňou strednodobého rozpočtového cieľa. Obozretná fiškálna politika v roku 2024 prispeje aj k posilneniu zahraničnej pozície.

(25) V prognóze Komisie z jari 2023 sa očakáva, že za predpokladu nezmenených politík budú čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov[21] v roku 2024 rásť na úrovni 3,6 %.

(26) Podľa programu sa očakáva, že verejné investície sa znížia z 3,0 % HDP v roku 2023 na 2,8 % HDP v roku 2024. Nižšie investície odzrkadľujú konštantnú nominálnu úroveň investícií pri vyššom HDP.

(27) V programe stability je načrtnuté strednodobé fiškálne smerovanie do roku 2026. Podľa programu sa očakáva, že prebytok verejných financií zostane konštantný na úrovni 2,3 % HDP v roku 2025, pričom do roku 2026 sa má zvýšiť na 2,4 % HDP. Saldo verejných financií by teda malo v horizonte programu podľa plánov splniť príslušnú referenčnú hodnotu stanovenú v zmluve. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne zo 72,9 % na konci roku 2024 na 60,1 % do konca roku 2026.

(28) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Cypru už prebieha, no hrozia určité oneskorenia. Cyprus predložil jednu žiadosť o platbu, čo zodpovedá 14 míľnikom v pláne, a výsledkom bolo vyplatenie prostriedkov v celkovej hodnote 85 miliónov EUR. Cyperský plán obnovy a odolnosti je pomerne rozsiahly a komplexný. Na minimalizáciu rizika oneskorení je nevyhnutné silné riadenie a nepretržité

[21] Čisté primárne výdavky sú vymedzené ako výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov bez diskrečných príjmových opatrení a bez úrokových výdavkov, ako aj výdavkov na cyklickú nezamestnanosť.

monitorovanie plánu obnovy a odolnosti. Očakáva sa, že cyperský plán obnovy a odolnosti sa zreviduje tak, aby zahŕňal opatrenia REPowerEU a zohľadňoval znížený maximálny finančný príspevok. Rýchle začlenenie novej kapitoly o REPowerEU do plánu obnovy a odolnosti umožní financovať dodatočné reformy a investície na podporu strategických cieľov Cypru v oblasti energetiky a zelenej transformácie. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu, je naďalej dôležité systematické a účinné zapájanie miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, čím sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(29) Komisia v roku 2022 schválila všetky programové dokumenty Cypru v oblasti politiky súdržnosti. Kľúčom k dosiahnutiu zelenej a digitálnej transformácie, zvýšeniu hospodárskej a sociálnej odolnosti a dosiahnutiu vyváženého územného rozvoja na Cypre je pokračovanie v urýchlenom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní synergií a komplementárnosti s plánom obnovy a odolnosti vrátane kapitoly o REPowerEU.

(30) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktorými sa zaoberá plán obnovy a odolnosti, Cyprus čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s podnikateľským prostredím, najmä pokiaľ ide o správu štátom vlastnených subjektov, zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, modernizáciu elektrizačnej sústavy, energetické prepojenia, energetickú efektívnosť, udržateľnú dopravu a ekologické zručnosti.

(31) Systém správy podnikov vykazuje nedostatky v porovnaní s medzinárodnými normami (napr. usmernenia OECD o správe štátom vlastnených podnikov a súbor nástrojov Svetovej banky pre správu štátom vlastnených podnikov). K vyššej efektívnosti a účinnosti štátom vlastnených subjektov by prispela najmä väčšia transparentnosť a vyššia zodpovednosť za finančnú výkonnosť a verejné ciele. Týka sa to aj uplatňovania najlepších postupov, ako je transparentný proces nominácií do riadiacich orgánov štátom vlastnených subjektov založený na zásluhách. Súčasná situácia by sa zlepšila aj presunutím funkcie vlastníctva štátom vlastnených subjektov z politicky orientovaných ministerstiev na špecializovaný ústredný orgán alebo aspoň zriadením centralizovaného monitorovacieho útvaru na ministerstve financií. Zlepšenie správy by pomohlo zabezpečiť, aby sa kľúčové verejné investičné projekty štátom vlastnených subjektov dokončili včas, čím by sa zase uľahčila zelená a digitálna transformácia. Prijatím opatrení týkajúcich sa štátom vlastnených subjektov by sa zvýšila účinnosť správy na Cypre a trh by sa stal pre miestne a zahraničné podniky spravodlivejším a transparentnejším. Je to aj v súlade s cieľmi dlhodobej stratégie pre Cyprus a akčným plánom, ktorý ju podporuje (v rámci iniciatívy „Modernizovanie polovládnych organizácií a vytvorenie správnych stimulov pre inovácie a efektívnosť“). Politiky zamerané na zlepšenie správy štátom vlastnených subjektov môžu tiež pomôcť zvýšiť efektívnosť verejného sektora.

(32) Plný potenciál obnoviteľných zdrojov energie na Cypre by sa mohol využiť, najmä prostredníctvom ďalších investícií do modernizácie elektrizačnej sústavy a uprednostnením sieťových zariadení na uskladňovanie energie. Zmluvy o nákupe elektriny a rozdielové zmluvy môžu byť vhodnými hospodárskymi nástrojmi na urýchlenie zavádzania obnoviteľných zdrojov energie. Cyprus v súčasnosti nepoužíva plyn, ale ropa predstavuje 83,2 % celkového energetického mixu. Vzhľadom na značne kolísajúce ceny energie na svetových trhoch je pre udržateľnosť cyperského hospodárstva rozhodujúce znížiť jeho veľkú závislosť od ropy, ktorú výlučne dováža. V záujme diverzifikácie dodávok energie a zníženia závislosti od dovozu by Cypru

pomohli dodatočné elektrické prepojenia a rozšírenie obnoviteľných zdrojov energie, ako aj investície do novej infraštruktúry a sietí. Okrem toho by sa mohli rozšíriť a urýchliť politiky energetickej efektívnosti s cieľom obmedziť rast spotreby energie, ktorá je výrazne nad priemerom EÚ. Očakáva sa, že opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti pomôžu riešiť aj energetickú chudobu, ktorej čelí vysoký podiel obyvateľstva (19,4 % v roku 2021), a to aj prostredníctvom primeraného využívania fondov politiky súdržnosti. Cyprus by mal prospech z prechodu na udržateľnú dopravu. Ostrov sa v súčasnosti spolieha na súkromnú dopravu a celý sektor dopravy bol v roku 2020 pôvodcom 21 % celkových emisií skleníkových plynov, zatiaľ čo podiel elektrických vozidiel z novoevidovaných vozidiel a počet nabíjacích staníc na vozidlo je najnižší v EÚ. Na to, aby Cyprus dosiahol súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, budú potrebné väčšie ambície, pokiaľ ide o znižovanie emisií skleníkových plynov a zvýšenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti.

(33) Nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností v odvetviach a povolaniach, ktoré sú kľúčové pre zelenú transformáciu, vrátane výroby, zavádzania a údržby emisne neutrálnych technológií, vytvára prekážky pri prechode na emisne neutrálne hospodárstvo. V roku 2022 viaceré povolania s osobitnými zručnosťami alebo znalosťami potrebnými na zelenú transformáciu čelili nedostatku pracovnej sily a kľúčové odvetvia (napr. stavebníctvo, výroba) zaznamenali zvyšujúcu sa mieru voľných pracovných miest. Kľúčom k zníženiu nedostatku požadovaných zručností a podpore začleňovania a prerozdelenia pracovnej sily sú kvalitné systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré reagujú na meniace sa potreby trhu práce, a cielené opatrenia na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu. S cieľom uvoľniť nevyužitú ponuku pracovnej sily musia byť tieto opatrenia dostupné najmä pre jednotlivcov a v tých odvetviach a regiónoch, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou.

(34) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2023 a jej stanovisko[22] je zohľadnené v odporúčaní 1, ktoré je uvedené ďalej.

(35) Vzhľadom na úzke prepojenie medzi hospodárstvami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti, s cieľom i) zachovať v roku 2023 udržateľnosť dlhovej služby a zdržať sa širokej podpory celkového dopytu, lepšie zacieliť fiškálne opatrenia prijaté s cieľom zmierniť vplyv vysokých cien energie a zvážiť primerané spôsoby postupného ukončovania podpory, keď tlaky na ceny energie poľavia; ii) udržať vysokú mieru verejných investícií a podporovať súkromné investície v snahe napomôcť zelenej a digitálnej transformácii; iii) podporovať taký vývoj v oblasti miezd, ktorý by zmiernil stratu kúpnej sily a zároveň obmedzil druhotné účinky na infláciu, ďalej zlepšiť aktívne politiky trhu práce a riešiť nedostatok požadovaných zručností; iv) zlepšiť podnikateľské prostredie a zabezpečiť, aby energetická podpora pre podniky bola nákladovo efektívna, dočasná, cielená na životaschopné podniky a aby sa v dôsledku nej nevytrácala motivácia realizovať zelenú transformáciu, a v) zachovať makrofinančnú stabilitu a monitorovať riziká pri súčasnom ďalšom úsilí o dobudovanie bankovej únie. V prípade Cypru odporúčania 1, 2, 3 a 4 prispievajú k vykonávaniu prvého, druhého, tretieho a štvrtého odporúčania pre eurozónu.

[22] Podľa článku 5 ods. 2 a článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

(36) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2023 a program stability na rok 2023. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú zohľadnené v ďalej uvedenom odporúčaní 1. Politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú riešiť zraniteľné miesta, ktoré súvisia so súkromným, verejným a zahraničným dlhom. Odporúčanie 2 prispieva k plneniu odporúčania 1. Politiky uvedené v odporúčaní 1 prispievajú k riešeniu nerovnováh i vykonávaniu odporúčaní pre eurozónu v súlade s odôvodnením 35,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Cyprus v rokoch 2023 a 2024 prijal opatrenia s cieľom:

1. zrušiť platné podporné opatrenia v oblasti energetiky do konca roka 2023; ak by si obnovené zvyšovanie cien energie vyžadovalo podporné opatrenia, zabezpečiť, aby boli zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, fiškálne dostupné a aby sa zachovali stimuly na úsporu energie; pri súčasnom zachovávaní zdravej fiškálnej pozície v roku 2024 zachovať verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečiť účinné čerpanie grantov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu;

   uľahčiť znižovanie súkromného dlhu, a to aj zavedením účinného rámca pre zaisťovanie aktív;

   v období po roku 2024 pokračovať v investíciách a reformách vedúcich k vyššiemu udržateľnému rastu a zachovať obozretnú strednodobú fiškálnu pozíciu;

2. urýchliť vykonávanie svojho plánu obnovy a odolnosti, a to aj zabezpečením primeraných administratívnych kapacít, a urýchlene sfinalizovať kapitolu o REPowerEU s cieľom čo najskôr začať s jej vykonávaním; pokračovať v rýchlom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní komplementárnosti a synergií s plánom obnovy a odolnosti;

3. prijať opatrenia na zlepšenie správy štátom vlastnených subjektov v súlade s medzinárodnými normami;

4. znížiť závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať dodávky energie; v záujme lepšieho využitia celého nevyužitého potenciálu výroby energie z obnoviteľných zdrojov urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie používaním vhodných hospodárskych nástrojov a ďalšími investíciami do modernizácie elektrizačnej sústavy vrátane zariadení na uskladňovanie energie; urýchliť rozvoj elektrických prepojení; rozšíriť a urýchliť opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti, a to aj s cieľom riešiť energetickú chudobu, ako aj zabezpečiť prechod na udržateľnú dopravu; zintenzívniť politické úsilie zamerané na poskytovanie a nadobúdanie zručností potrebných na zelenú transformáciu.

V Bruseli

Za Radu
predseda/predsedníčka